

KUNST, EETIKA JA PIMEDUSE PEALETUNG

Hiljuti helistas Sulev Teinemaa ning nõudis, ja mitte sugugi ilma mõningase tungivusega, et kirjutaksin käesolevasse TMK numbrisse avaveeru, teemaks kunst ja eetika, viidates sellistele viimasel ajal filmi vallas aset leidnud sündmustele nagu Kadri Kõusaare „Magnuse“ kohtulik ära keelamine ja kriitika Sulev Keeduse n-ö ebaeetiliste dokumentalistikavõtete aadressil. Et nagu hiiliv tsensuur või midagi sellist.

Olemata arvestatav ekspert nii kunsti kui ka eetika vallas, ütlen ausalt, et minu arvates on ebaeetiline teha sittasid filme, mis mitte millestki ei räägi. Pole kumbagi teost näinud ja ei oska öelda, kas autorid on olnud ebaeetilised. „Magnuse“ epopöa kohta ei oska üldse mitte midagi arvata, sest ma ei ole probleemistki aru saanud. Potentsiaalseid inimesi, kelle huve või enesetunnet üks mängufilm (rõhk sõnal mängu) võib haavata, on miljardeid ja kui igaihel neist oleks õigus oma suva järgi filme ära keelata, oleks varsti EFSA-l kriips peal ja kõiksugu Taskad hangeldaksid kinnisvaraga. Aga võib-olla oli seal „Magnuse“ juhtumid midagi muud, midagi saladuslikku, varjatud põhjusi. Ei tea.

Niivõisi tundub aga küll, et alati pärast vähegi ühiskondlikult adekvaatse filmi või muu kunstiteose avaldamist ilmub lagedale terve hulk nõrdinud kodanikke, kes kisendavad: „Tsensuur! Tsurri!“, sest nende ärihuvid võivad saada riivatud ja alati leidub liisingutega seotud ajakirjanikke, kes suure sisemise õiglustunde saatel, loll-lahke ilme näos, küsivad: „Mis on ikkagi kunsti funktsioon?“, „Kuhu maani kunstnik ikkagi minna võib?“ või siis on ka teisi, neid, kes küsivad, jah, mis siis tõepoolest saab kõigist neist, kes masinale jalgu jäävad, et siis kohe kosta: „Majanduskasv võib järgmistel aastatel jääda 6,5 protsendi peale toppama!“

Näiteks tuleb praegu meelde juhtum, kus mässav kunstnik Marco Laimre pesi Bushi visiidi eel Ameerika Ühendriikide lipuga Kunstiinstituudi põranda puhtaks ja tahtis pilte ajalehtedes avaldada. Mis tal loomulikult ei õnnestunud. Aga et teada saada, miks ei õnnestunud, peab lugema Noam Chomskyt. Erakapitalil baseeruva meedia ainus tõeline eesmärk on müüa oma lugejaid reklaamitellijale ja toimetus allub, seda sageli ise teadmata ja varjatud ning delikaatsete võimumehanismide kaudu, kapitalile. Või mis kapitalile, need on ju konkreetsed inimesed. Meedia on üldiselt kallutatud, moonutab tõde ja ignoreerib tõelisi teemasid.

Aga mis ma tahan siin õigupoolest öelda?

Kuna kunst ei ole kunagi olnud ainult esteetiliste küsimustega tegelemine ja et on võimalik, et kunst on viimane säilinud sfäär, kus veel üldse saab turufundamentalismi kritiseerida, peab kunstnikule jääma vabadus ilma silmakirjalike inimeste nutu ja halata sellega tegelda, mis teda liigutab ja mis talle valu teeb.

Kes meid veel hoiab täielikust ja lõplikust kretinismistumisest, kui mitte õilis kunstnik, peos hanesulg, pintsel, kaamera, viiulipoogen?

VEIKO ÕUNPUU